

Vesannon kunta

Omaishoidon tuen myöntämisperusteet 1.1.2021

Perusturvalautakunta 10.12.2020 § 64

Perusteet

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, minkä järjestämisestä kunta vastaa määrärahojen puitteissa. Omaishoitajille maksettavien hoitopalkkioiden määrästä ja alimmasta hoitopalkkiosta säädetään omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 5 §:ssä. Lain 6 § mukaan hoitopalkkioita tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Kunta määrittelee omaishoitopalkkion myöntämisperusteet ja palkkioluokat.

Hoidon järjestäminen

Omaishoidon tukena annettava hoito ja muu huolenpito järjestetään pääsääntöisesti hoidettavan kotona sopimalla siitä hänen omaisensa tai läheisensä kanssa ja järjestämällä tarpeelliset palvelut.

Hoito ja muu huolenpito voidaan järjestää erityisistä syistä myös hoitajan kotona. Ympäri vuorokautiseen hoitajan kotona tapahtuvaan hoitoon sovelletaan kuitenkin perhehoitolakia silloin, kun myös muut perhehoidolle asetetut edellytykset täyttyvät.

Mitä omaishoidon tuki on ja kuinka sitä haetaan?

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoitoa tukevinä palveluina voidaan antaa kotihoitoa, lyhytaikaista palveluasumista, päiväkeskustoimintaa tai muita yksilöllisesti suunniteltavia palveluita. Omaishoidon tukea ei voi myöntää yksityiselle palveluntuottajalle.

Omaishoidon tuki maksetaan talousarviossa annetun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. Tukea ei makseta takautuvasti. Omaishoidon tuki maksetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana hakemukset liitteineen on toimitettu sosiaalitoimistoon.

Omaishoidon tuessa on jatkuva hakumenettely. Asia voi lähteä vireille hoitoa tarvitsevan, häntä hoitavan henkilön tai muun tahon aloitteesta. Omaishoidon tukea haetaan sosiaalitoimistosta saatavalla hakulomakkeella.

Päätöstä edeltävä hoito- ja palvelutarpeen arviointi

Päätös omaishoidon tuen myöntämisestä perustuu aina hoidettavan ja hoitajan monipuoliseen toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Omaishoidon tuen päätöksentekoa edeltää kotikäynti asiakkaan kotiin. Tällöin arvioidaan hoidettavan hoidon tarve sekä muiden välttämättömien palvelujen tarve ja määrä. Kotikäynnin yhteydessä arvioidaan myös, onko koti olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Toimintakyvyn arvioinnissa käytetään kolmea eri toimintakyvyn arviointi- ja luokitusmittaria (Vanhusten psykososiaalisen toimintakyvyn arviointi, Lapsen ja nuoren toimintakyvyn arviointimittari ja Kehitysvammaisen toimintakyvyn arviointimittari), siitä johtuen koska vanhusten, kehitysvammaisten ja lasten ja nuorten hoidon ja huolenpidon tarve suuntautuu eri tavoin. Kaikissa kolmessa arviointi- ja luokitusjärjestelmässä käytetään samoja maksuluokkia. Erityisesti ikääntyvillä heikentyneen toimintakyvyn ohella myöntämisperusteena voidaan käyttää muistihoitajan tekemiin tutkimuksiin pohjautuen MMSE pisteitä. Psykososiaalisen toimintakyvyn arviointimittaria voidaan soveltaa myös aikuisten vammaisten arvioinnissa.

Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkiota käytetään lasten ja nuorten sekä kehitysvammaisten korkeimpana hoitopalkkiona sekä hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettavana palkkiona.

Tarvittaessa päätöksenteon tukena käytetään hoidettavan hoitoon osallistuvan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja muiden tahojen asiantuntemusta. Hoidettavan diagnoosi ei ratkaise oikeutta omaishoidon tukeen. Hoidon ja huolenpidon tarve selvitetään kaikissa tapauksissa yksilöllisesti.

Hoitoisuusluokkaa ja toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne: fyysinen ja psyykinen tila, ikä, sosiaaliset suhteet, muut sosiaali- ja terveyspalvelut sekä yhteiskunnan tukimuodot. Perheen normaalit sisäiset vastuut, kuten puolisoiden välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta, huomioidaan arvioinnissa. Omaishoidon tuen määrää arvioitaessa huomioidaan aina hoitajan osuus hoitotyöstä sekä muiden tahojen antama hoito ja palvelu.

Kehitysvammahuollossa omaishoidontukea ei myönnetä, mikäli hoidettava käy säännöllisesti päivätoiminnassa, koulussa tai päivähoidossa ja saa sen lisäksi tilapäistä hoitoa yli 7 päivää kuukaudessa (laitoshoito, palvelukoti, perhehoito tms.) tai mikäli hoidettavalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja muun syyn kuin päivähoitoon tai päivätoimintaan osallistumisen vuoksi.

Kehitysvammaisen ollessa säännöllisesti päivähoidossa tai osallistuessa päivätoimintaan, hoitopalkkiota voidaan alentaa samassa suhteessa kuin hoidettava osallistuu muuhun toimintaan.

Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoitotosopimuksen liitteeksi laaditaan yhteistyössä hoitajan ja hoidettavan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö, muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö, omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalipalvelujen määrä ja sisältö, ja miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhuoltoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Suunnitelmaan tulee liittää myös tiedot omaishoitolain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta. Hoito- ja palvelusuunnitelma on tarkistettava yhdessä hoitajan ja hoidettavan kanssa tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa.

Omaishoidon tukea koskeva sopimus

Omaishoidon tuesta tehdään hoitajan ja kunnan välille sopimus, jonka liitteenä on oltava hoito- ja palvelusuunnitelma. Hoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsopimussuhteessa sopimuksentekijäkuntaan, hoidettavaan tai huoltajaan. Hoitajan tulee olla terveytensä ja toimintakykynsä puolesta sopiva hoitajaksi ja hoito-olosuhteiden tulee olla omaishoidolle sopivat.

Kunnan on otettava hoitajalle tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus.

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi tai jos siihen muutoin on aihetta.

Omaishoidonsopimuksessa tulee sopia:

1. Hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta
2. Oikeudesta 4 §:n 1 momentin mukaisiin vapaapäiviin
3. Määräaikaisen sopimuksen kestosta
4. Hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä
5. Muista hoitoa koskevista seikoista

Hoitopalkkion maksaminen

Omaishoidon tuki maksetaan hoitajan ilmoittamalle tilille pääsääntöisesti kuukauden viimeisenä päivänä. Omaishoidon tuki on veronalaista tuloa, josta kunta on velvollinen suorittamaan ennakonpidätyksen, eläkevakuutusmaksut ja sosiaaliturvamaksut.

Hoidon keskeytys

Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan hoidettavan toimintakyvyssä ja hoidossa tapahtuvista muutoksista omaishoidon tuesta vastaaville henkilöille. Tällaisia muutoksia ovat mm. hoidettavan poissaolot omaishoitajan hoidosta, hoidon tarpeen muuttuminen, hoitotyötä tukevien palvelujen alkaminen tai lisääntyminen jne. Mikäli omaishoitopalkkiota myönnettäessä tai maksettaessa on annettu virheellisiä tietoja, voidaan myönnetty palkkio lakkauttaa ja suoritettut erät periä takaisin.

Jos omaishoito keskeytyy äkillisesti hoidettavan terveydentilasta johtuen, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, vähennetään yhdessä tai useammassa jaksossa kertyneet, yli 5 pv menevät päivät palkkiosta.

Sopimuksen irtisanominen

Määräajaksi tehty sopimus lakkaa ilman irtisanomista määräajan päätyttyä. Muutoin noudatetaan omaishoidon tuesta annetun lain 9 §:n mukaisia sopimuksen päättymistä ja purkamista koskevia säännöksiä. Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Hoitajan irtisanoessa sopimuksen on irtisanomisaika kuukauden. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden voidaan sopimus purkaa välittömästi. Hoitajan huonokuntoisuus voi olla peruste sopimuksen purkamiselle. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalvakuja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Vapaoikeus on sama kaikissa maksuluokissa.

Vapaapäivät suositellaan pidettäväksi kuukausittain ja ne on pidettävä kalenterivuoden aikana. Vapaapäivät kertyvät kuukausilta, joilla on vähintään kuusitoista (16) kotihoitopäivää.

Omaishoitajan vapaan aikainen hoito järjestetään ensisijaisesti ympärivuorokautisena hoitona kunnan omana palveluna tai ostopalveluina palveluasumisessa. Hoitajan/hoidettavan tahdosta hoito voidaan järjestää myös tilapäisenä perhehoitona, hoidettavan kotona omaishoidon sijaishoitajan avulla tai muiden sosiaalihuollon palvelujen keinoin, esim. päivähoito, päiväkeskus tai kotihoidon palvelut. Vapaapäiviä ei voi jaksottaa useaan lyhyempään osaan, vaan kaikissa tapauksissa kuluu kokonainen vapaapäivä. Vapaapäivien aikaisen hoidon järjestämistapa kirjataan aina hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Omaishoitajalla on lisäksi mahdollisuus pitää kuukauden aikana erityisen tarpeen mukaan ylimääräisiä virkistysvapaita kaksi kappaletta kuukaudessa. Virkistysvapaan kesto on enimmillään 12 tuntia.

Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä omaishoitajan hyvinvointia ja hoitotehtävää tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia.

Terveystarkastukset järjestää perusterveydenhuolto.

Omaishoitajien valmennus ja koulutus

Omaishoitolain 3 a § velvoittaa kunnan järjestämään omaishoitajan hoitotehtävää tukevia palveluja ja järjestämään tarvittaessa omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta.

Omaishoitajan valmennuksen tavoitteena on tukea omaishoitajuutta sekä kehittää omaishoitajaksi ryhtyvän henkilön valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Valmennuksessa voidaan käsitellä omaishoitajan asemaan ja hyvinvointiin sekä kunnan ja omaishoitajan yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä sekä toisaalta avustamisen ja hoivatyön perusteisiin liittyviä kysymyksiä.

Omaishoidontuen myöntämisperusteiden luokitus

1. Jatkuvaa tukea ja -palvelua saavat: 413,45 €

Hoidettava tarvitsee itsenäiseen selviytymiseen verrattuna enemmän ulkopuolista hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa monissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, esim. hoidettava tarvitsee toisen henkilön apua WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailussa. Hoitotyö sitoo hoitajaa useiden tuntien ajan vuorokaudessa. Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsisi runsaasti kotihoitoa. Vapaa- ja oikeus on 3 vrk/kk.

Viitteenä vanhusten psykososiaalisen toimintakyvyn arvioinnin pisteet 550–700 tai MMSE 17-14

Lapsen ja nuoren hoitoisuusluokkapisteet 38–49

Kehitysvammaisen hoitoisuusluokkapisteet 36–46

2. Erityistukea ja -palvelua saavat: 689,46 €

Hoidettava tarvitsee itsenäiseen selviytymiseen verrattuna paljon hoitoa, huolenpitoa tai valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, esim. hoidettava tarvitsee toisen henkilön apua WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailussa. Hoitajan on huolehdittava hoidettavasta ja oltava valmis suorittamaan hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidon sitovuus on lähes samaa tasoa kuin tehostetussa palveluasumisessa /laitoshoidossa olevalla. Vapaa- ja oikeus on 3 vrk/kk.

Viitteenä vanhusten psykososiaalisen toimintakyvyn arvioinnin pisteet 701–800 tai MMSE 13-

Lapsen ja nuoren hoitoisuusluokkapisteet 50–58

Kehitysvammaisen hoitoisuusluokkapisteet 47–53

3. Raskaan siirtymävaiheen ja ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevat: 826,90 €

Hoitajalle, joka jää lyhytaikaisesti ansiotyöstä vaikeasti sairaan omaishoitajaksi hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana. Kyseisen hoitopalkkion maksamisen edellytys on, ettei hoitajalla ole samalta ajalta vähäistä suurempia tuloja eikä oikeutta erityishoitorahaan tai vuorottelukorvaukseen. Viitteenä vanhusten psykososiaalisen toimintakyvyn arvioinnin yli 800 pisteet.

Tätä maksuluokkaa sovelletaan myös lapsen ja nuoren sekä kehitysvammaisen korkeimpaan hoitoisuusluokkaan kuuluvien osalta seuraavasti:

Lapsen ja nuoren hoitoisuusluokkapisteet 59-65

Kehitysvammaisen hoitoisuusluokkapisteet 54-65

Sosiaalipalvelujen maksut

Omaishoitajan vapaan aikana annettavista, sosiaalihuollon palveluista peritään asiakasmaksulain 6 b §:n 1 mom. mukainen maksu. Omaishoidon tuen muun kuin vapaa-aikaisen hoidon toteuttamiseksi järjestetyistä palveluista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain (734/1992) tai – asetuksen (912/1992) mukainen maksu.

Omaishoidon tukea koskevien asioiden käsittely

Omaishoidon tuki on osa sosiaalipalvelua, jota haetaan tähän tarkoitukseen varatulla hakemuksella. Hakemuksen liitteenä tulee olla lääkärinlausunto tai muu selvitys terveydentilasta. Hoidon vaativuutta ja sitovuutta arvioidaan Vanhusten psykososiaalisen toimintakyvyn arvioinnilla, Lapsen ja nuoren toimintakyvyn arviointimittarilla ja Kehitysvammaisen toimintakyvyn toimintakykymittarilla. Näiden lisäksi voidaan käyttää myös muita mittareita ja arviointimenetelmiä.

Omaishoidon tuen päätöksen tekee kotihoidon esimies tai erityispalveluiden esimies. Mikäli omaishoidon tuki myönnetään, niin omaishoidontuen sopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan yhdessä hoidettavan ja hoitajan kanssa. Pääsääntöisesti omaishoidon tuki myönnetään toistaiseksi voimassaolevana. Tuen myöntäminen määräaikaisesti on aina perusteltava.

